

Jokoen teoria

• MARIO ZUBIAGA •

[EHUKO ZUZENBIDE IRAKASLEA]

Bakea eta presoen gaia gatazka politikoaren «menpe eta haren esanetara» jartzean oker politiko ikaragarria atzematen zuen Xabier Gurrutxagak joan den igandeko artikuluan. Korapilo nagusi eta txikien arteko lotura aska ezin hori kezkarria iruditzen zaio Xabierri. Bere esanetan, korapilo potoloak, aldaketa politikoaren eskakizunak, alegia, erritmo geldoagoak izan beharko ditu nahitaez, eta berau askatu gabe urteak eman, eta emango baditugu, zertan jarri behar dugu presoen sofrimenduak konponbide politikoaren esanetara? Logikoa dirudi argudioa. Presoen lehentasunaz nork zer esango du? Gatazkek gizabanakoengan sorrarazten dituen kalteak ahalik eta azkarraren konpondu beharko liratekeela gizaseme zintzoaren aburua da. Hala ere, logika horrek bi hutsune dituela iruditzen zait: lehena, kausalitatearen legea ez duela kontuan hartzen: «Kausaren kausa kausaturiko kaltearen kausa da». Borondate on hutsaz konpon ezina zen arazo politikoak asaldatzten zituelako daude preso gure presoak, eta hortaz, arazo politiko horri konponbide (konponketa geroxeagorako utzi daiteke) argirik ematen ez zaion bitartean, barruan dauzkagunak, edota oraindik kanpoan daudenak ez dute amore emango. Presoak ez dira, bestelako biktima asko bezala, gatazka politikotik at dauden «kalte kolateralak». Biktimen samindura ez da inoiz ahaztuko, baina eduki lezaketen grina politikoa aurrekontuen bitartez konponetzen da. Presoena, aldiz, ez.

«Kausaren kausara» jo ezean, beraz,

goiz bateko festa izango da «presoen gaiaren konponbidea». ETA(m) ez baita ETA(pm).

Eta bigarren arazoa, politika kontuak erabakitzen diren lekuetan ez dagoela gizaseme zintzorik eta hortaz argudio etikoak ez direla inoiz nagusitzen bilera hotz, ilun eta ezkutu horietan.

Aitzitik, «aukera arrazionalaren» teoriak erakusten duen moduan, trantsizio garaietan aktore politikoek aukerak joko estrategiko legeaz aztertu daitezke:

aktore politiko bakoitzak bere baliabide propioak dauzka, eta horien inguruan duen ekimenaz «arrazionalki» profitatzen da bere lehentasunak erdies-teko.

Alderdien lehentasunak eta baliabideak

Aldaketa politikoaren giltza edukitzea da PNVren ondare politiko nagusia. Jeltzaleen esku baitago autodeterminaziora eramango gaituen trantzea zabaltzea.

tsizio politikoaren atea zabaltzea.

PNVren lehentasunak, ordea, ba-
keak(1), aldaketa politikoa(2) eta preso-
ak(3), dira, ordena horretan.

Ezker abertzalearen bitarteko politiko nabarmenena berriz bakea da. Estatuaren biolentziaren monopolioa ukatu duena bera izan baita. ENAMen estrategiaren lehentasunak: aldaketa politiko sakona lortzea, presoak askatzea eta, azkenik, bakea.

Gobernuaren errekurtsio ia bakarra kartzelen giltza da, presoek egoeran agintzea. Eta bere lehentasunei dagokionean, aldaketa politikoa kontrolatzea edo zapuztea izango litzateke hil edo biziko helburua, baake ziurtatzea eta horren emaitza politikoa eskura-

tzea, bigarrena, eta, azkena, logikoa denez, presoen egoera konpontzea.

Gauzak honela, epe laburreko jokoak aktore batzuk bakarrik elkartu ditu. ENAMek bakea eskaini dio PNVi, honen lehentasun nagusiari erantzunaz. Ordainean, PNVk, aldaketa politikoa- ren aukera eman dio ENAMi, bere hel- buru printzipala nolabait asetuz, ale- gia.

Gobernua eta PSOE, aldez, Lizarrako buruz buruko jokutik kanpo daude. Aldaketa politikoa zapuztea lehen helburua izanik, «presoen baliabidea» beste bi aktoreen lehentasun nagusietatik kanpo dagoenez, eta gainera euren baliabide ia bakar hori jokuaren hasieran xahutu ezin dutela sinestuta dagoenez, zaila dute jokoan sartzea.

Hitz jokua dirudien
arren, euskal presoak
kartzelan dauzkan
Gobernua «presoaren
dileman» murgilduta
dago. Jokoen teoriar
epe laburreko —joko miope— bezela
definitzen da «presoaren dilema»:

«PP» aktoreak estrategia nagusia du —marko politikoa ez ukitzea eta presoen baliabidea gordetzea— eta beste aktoreen edozein estrategiak ez du kolokan jartzen hasieran erabakitakoa. Esaterako, demagun ETak su-etena hausten duela... Bale, militarki zapalduko dugu abertzaletasuna. Demagun PNvk jarrera erradikalizatu egiten duela... Beno, hortik kanpo geratuko den «euskal erregerrialismo» guztia guk geuk eskuratuko dugu... Epe laburreko jokoan ez du PPK ikusten bere estrategia aldatzeko argudio sendorik.

Halarik ere, epe luzean, lau jokalaria, agian bikoteka, egon beharko dira joko-

an. Sartzeko unea eta egingo duten lehenengo mugimendua ongi neurtu behar dituzte kanpoan daudenek, Gobernuak bereziki. Jokoen teoriak azaltzen duen moduan, maila ezberdineko «oreka egoerak» lortu daitezke. Lizarrako jo-koak bere martxan jarraituko balu, adibidez, egungo oreka egoera, «PNVren keinuak eta ETaren baldintzapeko bakea», alegia, «aldaketa politiko sakona eta honekin lotuta dagoen erabateko bakean» bilakatuko litzateke apurka-

apurka, «espainolik gabeko» euskal jokoan. PNVren bigarren helburua aldaketa politikoa dela ezin ahaztu baikenezake. Ezker abertzalearen bigarrena presoak diren bezela.

Hortaz, oraingo PP begimotzak bi aukeren artean zalantza izan dezake:

Lehena, hauteskunde aurretik ez mugitzea, pentsatuz PNVk ezin izango duela kanpainara garaian aldaketa politikoaren hizpidea

bizkortu, eta ondorioz, Lizarrakoen artean tentsioak areagotu egingo direla: gose greba, abstentzioa, kale borroka...

Edo, epe luzera begira, hauteskundeak irabazi osterako egoera aurreikusiz eta baliabidea erabai agortu gabe noski, presoen inguruan zer edo zer egin. Honenbestez, aldaketa politiko sakonean murgil dadin PNV jasaten ari den presioa zertxobait arinduko luke, eta, bide batez, «malgutasunaren» hauteskunde errentat jasako lituzke, PSOE-ren azkenaldiko keinutxoak deuseztuz.

Agian bai, Xabier, presoen gaien mugitzea arerioari ere komeni zaio, baina Espainian, badakizu, begibakarra errega.

...hemeroteca

garam

***Bi hitz,
kalitateaz.***

[JON ALONSO]

Egunotan hainbat ez-
tabaida entzun ditut
literaturaren kalitatea-
ri buruz; alegia, zein
den kalitatezko litera-
tura eta zein ez.

Kontu zaila da kalitatearena, inondik ere. Guztiz subjektiboa delako. Inorentzat ona dena txarra irudituko zaio beste inori.

Nik ez dakit zer den
kalitatea nire iritziaz

haratago. Bide batez esanda, nagikeria galanta iruditzen zait lan bat epaitzea «ona» edo «txarra» dela esanda, besterik gabe. Lan baten alderdi positiboak, negatiboak, anbizioak, une historikoarekiko egokitasuna, asmoak, zer harreman klase sortzen den proposaletan duen irakurlearekin edo tradizioarekin, hizkuntzaren aberastasuna, narratzeko tekniken erabilera... Horiek denak eta beste batzuk hartu beharko genituzke aintzat idazlan bati buruzko iritzia ematerakoan.

(...)Nola sortzen dira, orde, kritikarien epaiak? Hor ikusten dituzkiz hutsunerik nabarmentzenak. Zenbat eta literatura botereatsua, orduan eta handiagoak. Hainbat handiago izan direlako prezioak, interes ekonomikoak, politikoak, marketing operazioak, eta literaturarekin zerikusirik ez duten zenbat eragileren indarra.

Kritikaria baita gizar-teak, unean uneko gustu estetikoaren berri epaitzeko, delegazioz, izendatu duen morroia.

MAXIMO / EL PAIS

– Munduko arazo guztiak bakarrean laburbiltzen dira: behartsuak eta aberatsak daude.

- Eta zer egingo dugu konpontzeko?

– Ezer ez.